

ЗАТВЕРДЖЕНО

**Наказ Державної комісії України
по запасах корисних копалин**

№ 578 від 10 грудня 2012 р.

**Методичні вказівки
щодо порядку техніко-економічного обґрунтування
балансової належності експлуатаційних запасів родовищ
мінеральних підземних вод**

1. Загальні положення

1.1. Ці Методичні вказівки розроблені Державною комісією України по запасах корисних копалин із залученням провідних фахівців України з питань техніко-економічної оцінки родовищ корисних копалин на замовлення Державної служби геології та надр України і призначені для застосування користувачами надр, що здійснюють геолого-економічну оцінку родовищ мінеральних підземних вод і подають до ДКЗ на державну експертизу матеріали геолого-економічних оцінок родовищ або перспективних ділянок надр, а також суб'єктами господарювання, які планують розробляти родовища мінеральних підземних вод.

1.2. Методичні вказівки рекомендуються для застосування під час техніко-економічного обґрунтування балансової належності експлуатаційних запасів розвіданих родовищ мінеральних підземних вод, що подається на державну експертизу до ДКЗ, а також можуть застосовуватись на попередніх стадіях геолого-економічної оцінки цих родовищ, матеріали по яких розглядаються користувачами надр або замовниками геологорозвідувальних робіт для визначення доцільності інвестування коштів в подальшу їх розвідку.

1.3. Застосування Методичних вказівок суб'єктами господарювання під час розвідки та підготовки до експлуатації родовищ мінеральних підземних вод сприятиме прискоренню виконання робіт з оцінки експлуатаційних запасів таких родовищ, їх здешевленню, а також запобігатиме невиправданим економічним ризикам, пов'язаним з можливою помилковою економічною оцінкою родовищ.

2. Терміни та визначення

У Методичних вказівках наведені нижче терміни та визначення вживаються в такому значенні:

2.1. Кондиції на мінеральну підземну воду – це перелік вимог до якості мінеральної підземної води.

Кондиційна якість мінеральної підземної води – відповідність цієї води вимогам до її якості – кондиціям на мінеральну підземну воду (мінералізація, хімічний (сольовий) склад, вміст газів, температура, радіологічні, токсикологічні показники, мікробіологічний ценоз, вміст специфічних біологічно-активних компонентів та сполук) відповідно до встановлених кондицій якості згідно з їхньою медико-біологічною оцінкою (довідкою про кондиції);

Кондиції на якість мінеральної води обґрунтовуються бальнеологічним висновком та розробленою на основі цього висновку довідкою про кондиції науково-дослідної установи, уповноваженої Міністерством охорони здоров'я України. Кондиційна якість мінеральної води повинна забезпечуватись протягом розрахункового терміну експлуатації родовища. Тому, на відміну від інших корисних копалин, техніко-економічне обґрунтування кондицій для підрахунку експлуатаційних запасів мінеральних підземних вод не виконується. Замість нього розробляється техніко-економічне обґрунтування балансової належності експлуатаційних запасів мінеральних підземних вод за промисловим значенням.

2.2. Балансові експлуатаційні запаси мінеральних підземних вод – експлуатаційні запаси, для яких на момент проведення геолого-економічної оцінки згідно з техніко-економічними розрахунками та/або матеріалами фінансової звітності доведено, що коефіцієнт рентабельності продукції видобувного підприємства (розрахунковий та/або фактичний) є достатнім для економічно ефективного видобування протягом розрахункового строку їх експлуатації при застосуванні сучасної техніки і технології видобування при забезпеченні дотримання вимог щодо охорони навколишнього природного середовища.

Тут під продукцією видобувного підприємства розуміється кінцева продукція цього підприємства (видобута мінеральна вода (перша товарна продукція) у разі, якщо реалізується саме вона, розлита в пляшки мінеральна вода або продукція перероблення мінеральної води – ропа, сіль).

2.3. Коефіцієнт рентабельності продукції добувного підприємства – величина, що є співвідношенням фінансового результату операційної діяльності до виробничої собівартості продукції з урахуванням всіх витрат, які відносяться до валових, в тому числі адміністративних та витрат на збут.

2.4. Умовно балансові експлуатаційні запаси мінеральних підземних вод – експлуатаційні запаси, ефективність видобутку і використання яких на момент оцінки не може бути однозначно визначена, а також експлуатаційні запаси, що відповідають вимогам до балансових експлуатаційних запасів, але з різних причин не можуть бути використані на момент оцінки.

2.5. Позабалансові експлуатаційні запаси мінеральних підземних вод – експлуатаційні запаси, для яких на момент проведення геолого-економічної оцінки згідно з техніко-економічними розрахунками та/або матеріалами фінансової звітності доведено, що коефіцієнт рентабельності продукції (мінеральних підземних вод) видобувного підприємства (розрахунковий або фактичний) мав рівень, недостатній для економічно ефективного видобування корисних копалин на такій ділянці надр.

Позабалансові експлуатаційні запаси підраховуються, якщо доведені можливість їх залучення до експлуатації в майбутньому та збереження кількості і кондиційної якості мінеральних підземних вод.

Прогнозні та перспективні ресурси й експлуатаційні запаси мінеральних підземних вод на етапі їх початкової геолого-економічної оцінки з використанням передбачуваних (імовірних) даних належать до таких, промислове значення яких не визначено.

2.6. Потреба в мінеральних підземних водах – показник, що на підставі відповідного обґрунтування встановлюється технічним завданням замовника і визначає необхідну кількість мінеральних підземних вод кондиційної якості для видобування, що включає обсяг води як товарної продукції і обсяг технологічних втрат. Обґрунтовується як добовий так і річний обсяг видобування води відповідно до її подальшого використання.

Для економічно ефективного використання потреба в мінеральних підземних водах повинна перевищувати обсяг, що забезпечує повернення всіх витрат на виробництво мінеральної води як товарної продукції протягом розрахункового строку видобування експлуатаційних запасів підземних вод (для мінеральних вод розрахунковий строк, як правило, складає 25 років) і забезпечувати достатній для економічного ефективного видобування коефіцієнт рентабельності виробництва.

2.7. Перша товарна продукція видобувного підприємства – це мінеральні води, які, будучи видобутими на поверхню, набувають ознак товару, тобто собівартості і ціни.

2.8. Чистий грошовий потік (потік готівки) – різниця (сальдо) між притоками і відтоками грошових коштів від операційної та інвестиційної діяльності під час передбачуваної реалізації інвестиційного проекту з геологічного вивчення та промислового освоєння експлуатаційних запасів мінеральних підземних вод оцінюваного геологічного об'єкта, яка визначається як для кожного річного кроку розрахунку, так і для всього розрахункового періоду, що охоплює часовий інтервал від моменту оцінки до закінчення розрахункового строку експлуатації родовища (накопичений грошовий потік).

2.9. Накопичений чистий дисконтований грошовий потік – один з показників ефективності інвестиційного проекту з геологічного вивчення та промислового освоєння експлуатаційних запасів мінеральних підземних вод оцінюваного геологічного об'єкта, що розраховується за такою формулою:

$$ЧДГП = \sum_{t=0}^T \frac{[(Дt - Вt) - Пt] + Аt}{(1 + E)^t} - \sum_{t=0}^T \frac{Kt}{(1 + E)^t};$$

де ЧДГП – чистий дисконтований грошовий потік, накопичений за весь період майбутньої діяльності на оцінюваному геологічному об’єкті. У міжнародній практиці цей показник використовується під назвою “ Net Present Value (NPV)” – чиста теперішня вартість об’єкта оцінки.

E – норма дисконту;

$Дt$ – річний дохід (виручка) від реалізації товарної продукції в t -му році;

$Вt$ – експлуатаційні витрати в t -му році з урахуванням амортизаційних відрахувань;

$Пt$ – розмір податків і обов’язкових платежів у t -му році, що не входять до експлуатаційних витрат;

$Аt$ – амортизаційні відрахування в t -му році;

$Кt$ – капітальні вкладення в промислове будівництво в t -му році, проведення подальших геологорозвідувальних робіт;

T – строк користування надрами оцінюваного геологічного об’єкта для геологічного вивчення та/або видобування підземних мінеральних вод.

2.10. Накопичений дисконтований прибуток від виробничої (операційної) діяльності видобувного підприємства – різниця (сальдо) між притоками грошових коштів від реалізації товарної продукції та експлуатаційними витратами, податками й обов’язковими платежами, приведена до початкового розрахункового кроку за допомогою дисконтування. Цей показник розраховується як перший член у формулі пункту 2.9.

2.11. Індекс прибутковості дисконтованих капіталовкладень – частка від ділення накопиченого дисконтованого прибутку від виробничої (операційної) діяльності видобувного підприємства до приведених до початкового розрахункового кроку капітальних вкладень. Цей показник розраховується як відношення першого члена у рівнянні пункту 2.9 до другого члена цього рівняння. При значеннях індексу прибутковості > 1 вважається, що дане вкладення капіталу є ефективним.

2.12. Внутрішня норма прибутковості (далі – ВНП) – така величина норми дисконту (E), за якої накопичена сума дисконтованих притоків грошового потоку дорівнює накопиченій сумі дисконтованих відтоків

грошового потоку, а ЧДГП, накопичений за весь строк користування надрами оцінюваного геологічного об'єкта, дорівнює нулю. При цьому для всіх значень E , що перевищують ВНП, ЧДГП має бути від'ємним, а для всіх значень E , менших від ВНП, – додатнім. Якщо не виконується хоч одна з наведених умов, належить вважати, що ВНП не обраховується.

2.13. Період (строк) окупності капіталовкладень – відрізок часу в розрахунковому періоді від початкового моменту до моменту окупності. Початковий момент визначається у завданні на розробку техніко-економічного обґрунтування балансової належності експлуатаційних запасів мінеральних підземних вод. Моментом окупності вважається той найбільш ранній крок у розрахунковому періоді, після якого поточний чистий грошовий потік стає позитивним і надалі залишається таким.

2.14. Рентабельність виробничої діяльності з промислового освоєння оцінюваного геологічного об'єкта – частка від ділення прибутку від виробничої діяльності (операційної та інвестиційної), накопиченого за розрахунковий період (який, як правило, дорівнює одному року) до вартості виробничих фондів видобувного підприємства (основних засобів і виробничих запасів), що використовуються для промислового освоєння цього об'єкта. Цей показник називають ще рентабельністю по відношенню до виробничих фондів. Частка від ділення прибутку від виробничої діяльності (операційної та інвестиційної), накопиченого за розрахунковий період, до собівартості виробленої за той період продукції називається рентабельністю по відношенню до собівартості.

2.15. Надходження до бюджетів та державних цільових фондів (дохід власника надр) – сума податків і обов'язкових платежів, що сплачуються до бюджетів і фондів різних рівнів згідно із законодавством України протягом розрахункового періоду користування надрами оцінюваного геологічного об'єкта.

2.16. Амортизаційні відрахування – поступове віднесення витрат, понесених на придбання, виготовлення або поліпшення основних фондів на валові витрати користувача надр у межах норм, установлених законодавством.

3. Загальні засади розробки техніко-економічного обґрунтування балансової належності експлуатаційних запасів родовищ мінеральних підземних вод

3.1. Техніко-економічне обґрунтування балансової належності експлуатаційних запасів родовищ мінеральних підземних вод виконується для кожного родовища або ділянки надр у процесі їх геолого-економічної оцінки на різних стадіях геологорозвідувальних робіт. Техніко-економічне обґрунтування повинно забезпечувати комплексну геолого-економічну

оцінку і найбільш раціональне, відновлювальне та екологічно безпечне використання експлуатаційних запасів родовищ мінеральних підземних вод.

3.2. Техніко-економічне обґрунтування балансової належності експлуатаційних запасів розробляється відповідно до Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 05.05.97 №432 (із змінами) (далі – Класифікація), Положення про порядок проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22.12.94 №863 (із змінами), та інших нормативно-правових актів, що регламентують проведення геолого-економічної оцінки родовищ підземних мінеральних вод, проектування і будівництва підприємств з видобутку мінеральних підземних вод та їх використання (реалізації).

3.3. Техніко-економічне обґрунтування балансової належності розвіданих експлуатаційних запасів родовищ мінеральних підземних вод розробляється користувачами надр або за їх дорученням спеціалізованими проектними і науково-дослідними інститутами, геолого-економічними підрозділами підприємств, іншими суб'єктами підприємництва, які можуть забезпечити кваліфіковане проведення цих робіт.

Матеріали техніко-економічного обґрунтування балансової належності експлуатаційних запасів родовищ мінеральних підземних вод подаються, як правило, у складі матеріалів детальної геолого-економічної оцінки родовищ до Державної комісії України по запасах корисних копалин (далі – ДКЗ) як на паперових, так і на цифрових носіях.

3.4. Вивченість родовищ (ділянок) мінеральних підземних вод, на яких виконується детальна геолого-економічна оцінка з техніко-економічним обґрунтування балансової належності експлуатаційних запасів мінеральних підземних вод, має відповідати вимогам Класифікації до родовищ, підготовлених до промислової розробки:

оцінено просторові межі родовища мінеральних підземних вод, вивчені його гідрогеологічні умови, фільтраційні властивості водоносних горизонтів, водогосподарський і санітарно-екологічний стан родовища та прилеглих територій; встановлені і оцінені джерела формування кількісних і якісних показників експлуатаційних запасів мінеральних підземних вод, видобування яких забезпечується стосовно прийнятої схеми водозабору, із забезпеченням допустимої глибини зниження рівня води на водозабірних спорудах та збереженням кондиційної якості мінеральної води протягом усього розрахункового строку його експлуатації;

обґрунтована схема водозабору в межах ділянки спеціального дозволу на користування надрами;

визначено розташування трубопроводів, підприємства із розливу води; схема водозабору

визначено обсяги балансових розвіданих (клас 111) експлуатаційних запасів, віднесених до 1-ї групи за ступенем техніко-економічного вивчення, розвіданих і попередньо оцінених (класи 121, 122) експлуатаційних запасів мінеральних підземних вод, віднесених до 2-ї групи за ступенем техніко-економічного вивчення, що використовуються для проектування будівництва (реконструкції) водозаборів. При цьому кількість експлуатаційних запасів 1-ї (клас 111) і 2-ї (класи 121, 122) груп, які визнані підготовленими до промислового освоєння, має бути не меншою від визначеної величини компенсувальних експлуатаційних запасів, що забезпечують економічно ефективну діяльність видобувного підприємства на період повернення капітальних вкладень у промислове освоєння родовища і цей період не повинен перевищувати розрахунковий строк, на який оцінені експлуатаційні запаси мінеральних підземних вод;

визначено й оцінено небезпечні екологічні фактори, що впливають або можуть вплинути на стан родовища мінеральних підземних вод; запропоновано раціональний комплекс заходів щодо охорони родовища мінеральних підземних вод та навколишнього природного середовища.

3.5. Техніко-економічне обґрунтування розробляється на підставі технічного завдання замовника, у якому зазначається призначення мінеральної води, визначаються потреба у воді (як добова так і річна), напрямок передбачуваного її використання, відстань від ділянки водозабору до споживача (цех розливу, лікувально-оздоровчий заклад, інший об'єкт реалізації води), способи транспортування видобутих вод, тип водозабору, режим і розрахунковий термін експлуатації мінеральних підземних вод, особливі умови загальної організації роботи майбутнього підприємства з розливу мінеральної води: джерела енергопостачання, вибір обладнання та об'єктів інфраструктури, форми власності на майно, джерела фінансування.

3.6. Проектні рішення щодо технологічних схем з видобутку мінеральних підземних вод та виробництва товарної продукції, що приймаються під час обґрунтування балансової належності експлуатаційних запасів мінеральних підземних вод, мають відповідати сучасним технічним досягненням, перевіреним у промислових або напівпромислових умовах.

3.7. Проектні рішення щодо технологічних схем з видобутку мінеральних підземних вод та виробництва товарної продукції повинні забезпечувати кондиційну якість підземних вод при заданій кількісній потребі в експлуатаційних запасах за наявних гідрогеологічних, санітарних, водогосподарських та інших умов експлуатації підземних вод та за умови використання найбільш раціональної схеми водозабору і сучасних технічних і технологічних засобів, які забезпечують економічно ефективний видобуток та використання експлуатаційних запасів протягом розрахункового терміну експлуатації родовища.

3.8. Для обґрунтування техніко-економічних показників геолого-економічної оцінки родовища (ділянки) і подальшого проектування

будівництва (реконструкції) підприємства з розливу (забезпечення потреб лікувально-оздоровчого закладу) згідно з Класифікацією використовуються розвідані та попередньо розвідані експлуатаційні запаси підземних вод коду класів 111, 121 та 122.

3.9. У разі економічного обґрунтування балансової належності експлуатаційних запасів родовищ мінеральних підземних вод з метою розвитку діючих підприємств з їх розливу або лікувально-оздоровчих закладів техніко-економічне обґрунтування може виконуватись в спрощеному варіанті на основі аналізу техніко-економічних показників роботи діючого підприємства-замовника за останні роки з коригуванням цих показників на прогнозований період з урахуванням організаційно-технічних та інших відмінностей.

3.10. Під час розробки техніко-економічного обґрунтування балансової належності експлуатаційних запасів родовищ мінеральних підземних вод слід дотримуватись такої послідовності робіт, що є найбільш раціональною:

3.10.1. Аналіз і узагальнення результатів геологічного, геофізичного, гідрогеологічного, геолого-екологічного, санітарного, гірничотехнічного та іншого вивчення родовища, оцінка загальних запасів і ресурсів мінеральних підземних вод.

3.10.2. Розрахунок обсягу поточної та перспективної потреби споживача в мінеральній воді. Обґрунтування потреби користувача надр у мінеральній воді, розрахункової схеми видобування підземних вод водозабором, способу транспортування мінеральних підземних вод до лікувально-оздоровчих закладів або цеху по їх розливу, розміру очікуваних незворотніх технологічних втрат підземних вод. У разі необхідності такі розрахунки робляться поваріантно.

3.10.3. Виконання маркетингових досліджень щодо придбання обладнання для спорудження водозаборів, видобування, фасування мінеральної води, рівня цін, податків, обов'язкових платежів, умов оплати праці, забезпеченості трудовими та енергетичними ресурсами, екологічних та соціальних умов виробництва. У разі реалізації видобувним підприємством фасованої мінеральної води виконання маркетингових досліджень щодо ємності ринків збуту цієї товарної продукції.

3.10.4. Визначення техніко-економічних показників промислового освоєння родовища (відповідно до варіантів).

3.10.5. Визначення оптимального варіанта промислового освоєння родовища, відповідних цьому варіанту показників і схеми водозабору.

3.10.6. При поваріантному техніко-економічному обґрунтуванні балансової належності експлуатаційних запасів родовищ мінеральних підземних вод як оптимальний слід визначати варіант, що забезпечує максимальний підсумковий економічний ефект за весь період експлуатації

родовища за умови забезпечення узгодженої користувачем надр ефективності капіталовкладень у освоєння родовища.

4. Гірничотехнічне обґрунтування балансової належності експлуатаційних запасів родовищ мінеральних підземних вод

4.1. Обґрунтування способу і режиму видобутку, конструкції водозабірних споруд, їх кількості і схеми розміщення у водозаборі, виробничої потужності і видів водопідйомного обладнання, розрахункового строку експлуатації підприємства, інших проектних рішень і розрахункових параметрів слід проводити методами, які застосовуються в практиці проектування видобувних підприємств, з використанням чинних будівельних норм і правил, галузевих норм технологічного проектування, проектів діючих підприємств-аналогів, даних науково-технічних досліджень.

4.2. Вибір схеми та режиму експлуатації родовища належить здійснювати методом варіантних розрахунків. У разі очевидної переваги одного із способів експлуатації, або вимушеного безальтернативного способу експлуатації родовища варіантні розрахунки можуть не виконуватись.

4.3. Визначення виробничої потужності видобувного підприємства належить проводити за методиками проектування, основаними на гідрогеологічних можливостях родовища (ресурсних, фільтраційних, якісних), з оптимізацією за мінімумом собівартості видобутку мінеральних підземних вод. У разі наявності зовнішніх обмежень комерційного, екологічного або іншого характеру (визначена певна кількісна потреба в даній воді, обмежені потужності фасувального виробництва, дефіцит трубопровідного транспорту, водних ресурсів, природоохоронні обмеження) відповідно обмежується виробнича потужність підприємства.

4.4. Обґрунтування розмірів незворотніх технологічних втрат видобутої води належить проводити на підставі галузевих інструкцій, а також фактичних даних, отриманих на підприємствах-аналогах.

4.5. Мінімальний обсяг видобутку експлуатаційних запасів мінеральних підземних вод, призначених для розливу, у разі необхідності визначається на підставі прямих техніко-економічних розрахунків і умов реалізації продукції. Критерієм мінімального обсягу видобутку мінеральних підземних вод з родовища належить приймати відсутність додатного грошового потоку для користувача надр.

5. Економічне обґрунтування балансової належності експлуатаційних запасів родовищ мінеральних підземних вод

5.1. Економічні параметри експлуатації родовищ мінеральних підземних вод розраховуються на підставі прийнятих технічних та технологічних рішень розглянутих варіантів видобування підземних вод.

5.2. Економічне обґрунтування балансової належності слід проводити відповідно до загальноприйнятих принципів оцінки інвестиційних проектів, а саме:

ефективність промислової експлуатації родовища визначається для періоду виробничої діяльності видобувного підприємства від моменту оцінки до закінчення розрахункового строку оцінки експлуатаційних запасів підземних вод родовища, який зазвичай приймається рівним 25 років;

моделювання грошових потоків здійснюється з урахуванням усіх пов'язаних з промисловою експлуатацією грошових надходжень, інвестицій і всіх витрат за роками виконання передбачених робіт з геологічного вивчення надр та експлуатації родовища;

проведення розрахунків здійснюється на дату оцінки запасів мінеральних підземних вод із застосуванням процедури дисконтування майбутніх грошових потоків для приведення їх до однакових умов в початковому (нульовому) році;

при визначенні показників ефективності виробничої діяльності видобувного підприємства враховуються тільки майбутні (відносно дати оцінки) витрати і надходження.

5.3. Проведення геолого-економічної оцінки родовища може бути здійснено в стандартному і комерційному варіантах.

5.3.1. Стандартний варіант є обов'язковим для всіх об'єктів оцінки, що подаються на державну експертизу. Розрахунки в ньому виконуються відповідно до визначених нормативними документами стандартних умов, у тому числі :

норма дисконту, що застосовується для визначення вартості експлуатаційних запасів підземних вод, приймається рівною до поточної облікової ставки Національного банку України (далі – НБУ) на момент проведення геолого-економічної оцінки;

інвестиції у виконання проекту з експлуатації родовища і реалізації товарної продукції приймаються як такі, що здійснюються за рахунок власних коштів користувача надр;

видобуток підземних вод, водопідготовка, транспортування, а також реалізація їх як товарної продукції передбачаються традиційними, освоєними у світі технологіями і системами розробки;

амортизаційні нарахування на родовищах, що розробляються на дату оцінки експлуатаційних запасів, визначаються з урахуванням раніше створених основних фондів і включаються у валові витрати.

5.3.2. Комерційний варіант розробляється як додатковий, якщо це передбачено технічним завданням користувача надр. Техніко-економічні розрахунки в цьому варіанті можуть ураховувати умови, які сприяють менш витратному порівняно із стандартними видобуванню підземних вод, що можуть бути забезпечені тільки конкретним користувачем надр, у тому числі:

використання наявних основних фондів для експлуатації родовища і зменшення за рахунок цього капітальних витрат;

застосування більш високих споживчих цін для товарної продукції;

застосування податкових пільг, субсидій, дотацій та інших видів підтримки виробництва;

уведення новітніх високопродуктивних технологій видобутку, а також високоприбуткових напрямів реалізації продукції;

застосування норми дисконту вищої або нижчої від облікової ставки НБУ.

5.4. Техніко-економічні розрахунки належить виконувати стосовно кінцевої товарної продукції підприємства з видобування і розливу мінеральної води, яка відповідає встановленим кондиціям і реалізовується користувачем надр у вигляді фасованої мінеральної води.

У разі, коли мінеральні підземні води використовуються лікувально-оздоровчим закладом, техніко-економічними розрахунками слід визначати балансову належність мінеральних підземних вод на підставі розрахунку собівартості отримання цих вод та їхньої вартості, визначеної як вартість першої товарної продукції, не виходячи на оцінку економічної ефективності всього лікувально-оздоровчого закладу як суб'єкта господарської діяльності. У цьому випадку розрахункова рентабельність повинна бути не нижче поточної облікової ставки НБУ на момент проведення геолого-економічної оцінки.

5.5. Для визначення вартості товарної продукції підприємства по видобуванню і розливу мінеральної води належить застосовувати фактичну оптову ціну на цю мінеральну воду, що склалася на момент оцінки родовища, оскільки введенню в експлуатацію нових родовищ мінеральних вод, як правило, передують розвідка з дослідно-промисловим видобутком, видобута мінеральна вода при якому реалізується. Ціни на товарну продукцію, що визначені на підставі договорів з користувачами, можуть застосовуватись для визначення її вартості в разі, якщо вони не нижчі від звичайних.

У разі, якщо досвід реалізації мінеральної води родовища відсутній, застосовуються діючі оптові ціни на відповідний тип води.

Якщо користувач надр входить в об'єднання підприємств і реалізує свою товарну продукцію за внутрішніми цінами цього об'єднання, такі ціни можуть використовуватись для економічних розрахунків у разі, якщо вони не нижчі від звичайних оптових для цього типу води.

У виняткових випадках, коли рівень діючих оптових цін на товарну продукцію не забезпечує рентабельної експлуатації родовища, користувач надр, який експлуатує або експлуатуватиме родовище, на умовах економічного ризику може запропонувати застосування більш високих прогнозних цін реалізації продукції або більш низьких цін на обладнання чи послуги в комерційному варіанті ТЕО. Це положення розповсюджується лише на користувачів надр, які особисто планують розробляти такі родовища, а не передавати право на їх експлуатацію іншим користувачам.

У разі, якщо звичайна ціна не може бути визначена із застосуванням попередніх підпунктів цього пункту, то для доказів обґрунтування її рівня застосовуються правила, визначені національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, а також національними стандартами з питань оцінки майна та майнових прав.

5.6. Ціни на матеріали, обладнання, паливно-енергетичні та інші ресурси, що використовуються для забезпечення експлуатації родовища мінеральних підземних вод, належить приймати на рівні діючих на момент оцінки біржових оптових цін. Договірні ціни на обладнання, устаткування та інше можуть застосовуватись, якщо вони не перевищують біржові. Доцільність придбання закордонного устаткування за цінами, що істотно перевищують вітчизняні, належить обґрунтовувати окремо.

5.7. Під час економічних розрахунків тарифи і ставки заробітної плати, норми амортизаційних відрахувань та інші економічні нормативи належить приймати, керуючись чинними на момент оцінки законодавчими та нормативно-правовими актами.

5.8. Під час розрахунків обсягів капітальних вкладень у будівництво (реконструкцію) видобувного підприємства слід використовувати прямі розрахунки, показники діючих підприємств – аналогів, типові проекти, укрупнені кошторисні норми, типові положення з планування, обліку і калькулювання собівартості будівельних та інших робіт, інші нормативи з внесенням до них доцільних доповнень і поправок щодо конкретних умов.

5.9. Прямими розрахунками слід визначати капітальні вкладення в будівельні роботи. Витрати на придбання обладнання визначаються як прямими розрахунками, так і за питомими вкладеннями на підприємстві – аналогу. Витрати на допоміжне виробництво приймаються за аналогією, на будівництво шляхів, ліній електропередач, водогонів та інших споруд, що виходять за межі будівельної ділянки, – прямим розрахунком з

використанням аналогів і укрупнених питомих показників кошторисної вартості одиниці довжини.

5.10. Капітальні вкладення на майбутні геологорозвідувальні роботи з дорозвідки деяких ділянок родовища належить визначати укрупненими кошторисними розрахунками на підставі прямого визначення обсягів майбутніх робіт або на підставі питомих витрат на розвідку і підготовку до видобутку одиниці експлуатаційних запасів мінеральних підземних вод.

5.11. Визначення витрат на природоохоронні заходи належить здійснювати на підставі прямих розрахунків з використанням укрупнених питомих показників типових природоохоронних заходів, скоригованих у відповідності до конкретних умов об'єкта ТЕО.

5.12. Розміри сум амортизаційних відрахувань визначаються відповідно до Податкового кодексу України.

У разі, коли строк корисного використання (експлуатації) об'єктів основних фондів (засобів) не забезпечує їх повну амортизацію за нормами, установленними податковим законодавством, допускається застосування належно обґрунтованого прямолінійного або іншого методу нарахування амортизації згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 „Основні засоби”, затвердженого наказом Мініфіну України від 27.04.2000 №92, зареєстрованим Міністерством юстиції України 18.05.2000 за № 288/4509.

5.13. Експлуатаційні витрати слід визначати як виробничі окремо за всіма основними стадіями робіт, що супроводжують виробництво товарної продукції (видобуток, підготовка до лікувального використання при застосуванні в лікувально-оздоровчих закладах, розлив у пляшки, транспортування до торгівельних підприємств або підприємств-суміжників у разі, якщо продукція поставляється транспортом видобувного підприємства), а також сумарно по підприємству на підставі розрахункових або аналогових даних. Розрахунки собівартості робіт, що виконуються за різними галузевими напрямками (геологорозвідувальні, будівельно-монтажні, дослідно-конструкторські, промислові та інші), слід виконувати згідно з чинними типовими галузевими методичними рекомендаціями з формування їхньої собівартості.

5.14. Обов'язковими складовими експлуатаційних витрат, що визначаються при складанні ТЕО, є:

витрати на оплату праці, що визначаються на підставі чисельності персоналу та рівня оплати праці, визначеного за чинними галузевими угодами або за статистичними даними, що публікуються;

нарахування на заробітну плату згідно із законодавством;

вартість сировини і матеріалів;

витрати на електро- та теплову енергію;

витрати на виконання лабораторних аналізів;
поточні витрати на здійснення моніторингу підземних вод;
поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища;
амортизаційні відрахування;
витрати на реалізацію товарної продукції;
податки та обов'язкові платежі, які згідно із законодавством відносяться на собівартість продукції.

Наведений перелік статей не є вичерпним і може поповнюватись залежно від конкретних обставин.

Для зручності аналізу та застосування в подальших розрахунках у складі витрат слід виокремити умовно-постійні витрати (які не залежать від обсягу продукції) та змінні (які змінюються в залежності від обсягу виготовленої продукції).

Додавши до експлуатаційних витрат загальнозаводські, адміністративні та витрати на збут, отримаємо валові витрати, які використовуються для розрахунку прибутку до оподаткування.

5.15. Для обґрунтування оптимального варіанта промислового освоєння оцінюваного родовища (геологічного об'єкту) належить використовувати такі показники:

балансові експлуатаційні запаси мінеральних підземних вод;
річну продуктивність підприємства;
ціну одиниці товарної продукції;
надходження від реалізації товарної продукції;
експлуатаційні витрати (у т.ч. амортизаційні відрахування);
прибуток від виробничої (операційної) діяльності підприємства;
капітальні вкладення;
чистий грошовий потік;
норму дисконту;
чистий дисконтований грошовий потік;
індекс прибутковості;
внутрішню норму прибутковості;
термін окупності капіталовкладень;
рентабельність виробничої діяльності видобувного підприємства;
дохід власника надр (держави).

5.16. Під час визначення оптимального варіанта промислового освоєння оцінюваного геологічного об'єкта перевагу належить віддавати варіанту, що забезпечує максимальні величини накопиченого чистого грошового потоку і доходу держави як власника надр при позитивному значенні чистого дисконтованого грошового потоку.

Заступник голови ДКЗ

О.П.Мітько